

Pieter Leenheer

Pieter Leenheer is lid van de redactie van DNM

E-mail: pieter.leenheer@planet.nl

Tanja de Ruijter

Tanja de Ruijter is rector van Huizermaat en redacteur van DNM

E-mail: tdruijter@gsf.nl

Jelle Kaldewaij

Jelle Kaldewaij is zelfstandig adviseur en bestuurslid van de Stichting DNM

E-mail: kaldewaij@ziggo.nl

Ontwikkeling van vakmanschap van leraren

Professionalisering anno 2023

Over professionalisering hebben we het natuurlijk wel vaker gehad in DNM en eerder in onze erflater *Meso magazine*. Alleen wisselde dat thema zo nu en dan van naam en juist die naamsveranderingen illustreren heel aardig hoe het denken over professionalisering veranderd is in de afgelopen veertig, vijftig jaar. In *Meso magazine* hanteerden we aanvankelijk net als iedereen uitsluitend de term 'nascholing', een term die vooral slaat op bijhouden en opfrissen van het (academische) vak. In de vroege tachtiger jaren duikt daarnaast dankzij onze groeiende Angelsaksische oriëntatie ook de term 'in-service training' op, die meer nadruk legt op ontwikkeling van leraarschap tijdens de loopbaan. Beide termen raken echter geleidelijk in onbruik om vervangen te worden door 'professionalisering'.

Oorspronkelijk heeft die term vooral betrekking op beroepsvorming, het vormen van een professie dus, maar dat is in onderwijskringen niet uitdrukkelijk aan de orde. Daar slaat die term op de ontwikkeling van de beroepsbeoefenaar zonder het vrijblijvende van nascholing. En ten slotte zie je de laatste jaren steeds vaker 'vakmanschap' opduiken, een term die de nadruk legt op de ambachtelijke kant van het vak en meer dan 'professionalisering' iets van beroepstrots uitstraalt. De

opkomst ervan is ongetwijfeld mede te danken aan de beginselverklaring van het Lerarencollectief uit 2019, met als punt één: het vakmanschap van de leraar is het uitgangspunt van handelen. Het leraarschap, aldus de opstellers, 'is een ambacht. Leraren bepalen samen de standaarden en de inhoud van ons prachtige vak'. In dit themadeel gebruiken we overigens de termen 'professionalisering' en '(ontwikkelen van) vakmanschap' door elkaar. Heel even hebben we trouwens overwogen of

we van 'vakmenschap' moesten gaan spreken. Maar die term doet voorlopig nog even teveel pijn aan ogen en oren.

Inhoud

In grote lijnen komen hierna de thema's aan de orde die we bijna negen jaar geleden ook al aan de orde stelden in het Focusdeel van DNM 2/1 (maart 2015), *De ontwikkeling van het vakmanschap van leraren*, en wat later voor een deel ook in het Focusdeel van DNM 5/3 (september 2018), *Advies in het onderwijs*. Maar er is intussen voldoende veranderd of aan het veranderen om hernieuwde aandacht te rechtvaardigen. We starten dit Focusdeel dan ook met een beschrijving van die veranderingen in *Professionaliseren in een veranderend speelveld*, van de hand van Pieter Leenheer. Daarop volgt een blokje rond *Het lerarentekort. Pleidooi voor vakmanschap*, het boek waarin universitair docent onderwijspedagogiek Jacquélien Bulterman uiteenzet hoe haaks de bestaande kennisinfrastructuur staat op het

Leraren bepalen samen de standaarden en de inhoud van ons prachtige vak.

vakmanschap van de leraar. We openen dat blokje met een recensie van *Het lerarentekort*, daarop volgt een interview met Bulterman, en we sluiten het af met wat kanttekeningen van leraar en lerarenopleider Anna van Strien over de praktische haalbaarheid van Bultermans ideeën.

In de daaropvolgende artikelen ligt de focus vooral op de leraren zelf. Amber Walraven heeft via TeacherTapp leraren po en vo bevestigd over vorm, aanbod en effect van professionalisering. Over professionaliseringsiniti-

atieven van leraren sprak Pieter Leenheer, deels samen met Jelle Kaldewaij, met Jasper Rijpma, Jan Tishauser, Stijn Ockeloen, Sharon Martens en Harm Tiggelaar.

Vervolgens wisselen we weer van focus. In *Starten is het probleem niet, verduurzamen wel* zet Pieter Leenheer op een rijtje wat we de afgelopen jaren in DNM gepubliceerd hebben over professionele leergemeenschappen. Overigens bespreekt Pieter Leenheer in de boekenrubriek de nieuwste, gewijzigde druk van Eric Verbiests

Professionele leergemeenschappen. Een inleiding.

Vervolgens komt het perspectief van de schoolleider aan bod: voor een antwoord op de vraag *En hoe gaat het in de praktijk?* spraken Tanja de Ruijter en Puk Witte met een zestal schoolleiders po en vo. Het themadeel sluiten we af met een artikel van hoogleraar didactiek van de natuurwetenschappen Fred Janssen over de meerwaarde van onderzoek naar levenslang leren van leraren, *Niets is zo praktisch als de resultaten van pedagogisch grondslagenonderzoek.* ■

Voldoende is het nieuwe goed

Nergens wordt de ratrace naar succes en geluk zo zichtbaar als in onze verhouding tot het werk. We hebben nooit voldoende en we kunnen nooit voldoen. Daardoor raken we verwijderd van onszelf. Dat moet anders. En dat kan anders. Dit boek neemt je mee in de belevingswereld van het werk. De basisemoties Blij-Bedroefd-Boos-Bang passeren de revue. Het zijn onze belangenbehartigers. Het wordt tijd dat we er zorgvuldiger mee omgaan en ze in gaan zetten. De Voldoende Filosofie biedt een alternatief voor het ratracedenken. Het opent een nieuw perspectief op de betekenis van 'goed werk' en laat zien hoe je dat in de praktijk kunt toepassen, als individu of als team. In onze emoties ligt de sleutel.

37,95

Nu verkrijgbaar bij
coachboeken.nl